

Már viccek sincsenek

Ha akarnám se tagadhatnám le, valahányszor Eörsi István valamelyik írása kerül a kezembe, előnt a sárga irigység. Elolvasás után már csak azért sem biggyeszthetek kétértelmű fintort szájam sarkába, mert az irigység ezen fokának, mint az elnevezésében is benne van – félreismerhetetlen fizikai, ha úgy tetszik, arca kiülő jele van. A belesárgulás.

Azon persze már régen túl vagyok, hogy Eörsi stílusán, virtuóz tollforgatásán méltázzak. Nem. Nem erről van szó. Ami újra és újra magával ragad: az az optimizmusa. Ez lehet biológiailag öröklött valami, amely születéstől kezdve búvik meg a génekben, azonban mit sem változtat a lényegen. Manapság „optimistát” írni, olyat, amiből kitűnik jövőbe vetett töretlen hitünk, hát úgyszólván nehéz feladat. Pedig elkelnének már a vidámsággal teli írások. Próbálkoztam velük jómagam is, eleddig sikertelenül. Mert az újságíró is ember, még akkor is, ha ezt sokan és egyre gyakrabban éppen az előbb említett hangulatú cikkek hiánya miatt kétségbe vonják.

Mert mi lenne, ha mi virágokról, kék égről és zöld fűről írnanék – olyat nem mindenki tud, mint Eörsi –, azt hiszem, hülyének néznének bennünket, ami sokkal rosszabb egyes hivatalosok „lehülyezésénél”.

Nem mondok vele újat – nem is szándékom –, az emberek rosszkedvűek. Ez tény. De ezt hosszan lehetne ragozni, nincs értelme, mert ettől talán még elkeseredettebbek lennének, lennének. Hacsak...

Nem mondanak nekik olyat, amelytől legalább egy pillanatra elfelejtik nyomorúságukat és nevetnek egy jót. Így pedig egyre kevésbé mondanak. Még a viccek is eltűntek. A viccek, amelyek a puhának nevezett diktatúra éveiben a rendszer bumfordiságát igazolták a mesélőnek és a hallgatónak egyaránt. Ezekkel bizonyította mindenki: tudja hogy ...rt sem ér az egész ideológia, hazugság, amit politikusaink mondanak, de hát ez van. A vickekben realizálódott a hétköznapi ember politizálása. A véleménynyilvánítás terepe volt a politikai vicc. És mindig egy kicsi esély a túlélésre.

Most, mire megváltozott minden, legalábbis majdnem minden, eltűntek a viccek. Nem kezdődik úgy egy utcai beszélgetés, hogy: „Hallottad? Az Antall meg a sógora...”, vagy „a Botos meg a férje...” Nincsenek ilyen történetek, amelyek oda tarthatnák a görbe tükröt a nép bizalmából megválasztott politikusok elé. Talán azért nincsenek, mert ha lennének, akkor a saját hülyeségünket kellene paródiába önteni, ami nem kellemes dolog. Vissza kell megint utalnom Eörsire, de előtte határozottan ki kell jelentenem, nincs szándékomban semmiféle személyi kultuszt útjára indítani. Szóval itt valami olyan önróniára lenne szükség részünkről, amit ő nagyon tud. Mert ugye a „nép” is tévedhet. Még „ő” sem csalhatatlan. S ha már beismeri, hogy „kérem, én nem ilyen lovat” akartam, akkor már csak egy lépés, hogy ki is tudja röhögni önmagát. Ami ebben a kinkeserves helyzetben nem lenne utolsó dolog. Mégis csak jobb saját balgaságukon ironizáló embereket látni, hallani az utcákon, amint egymásnak rontanak. Na, most megint sikerült pesszimistára venni a dolgot. Se kék ég, se terített asztal. Még csak a víziója sem.

Azért azt is el kell mondani, a helyzet nem ilyen tragikus. Ha úgy vesszük...

A minap például egy kiszagdapárti politikus határozottan kijelentette – a televízió képernyőjén keresztül mindenki előtt –, sokkal jobban érzik magukat az emberek, hogy látják, Nyugaton milyen jól él az átlagpolgár. Mert ugye most már van egy cél, ami az emberek előtt lebeg. Ezen jót kacagtam, és valamelyest meg is nyugodtam. Nem veszett még ki örökre a humor nemzetünkéből. Nem tudom, hogy a kiszagda úr megkérdezte-e a „népet”, mámoros-e a boldogságtól, amikor a köztérben sorban áll a pénztár előtt, s ijedten döbben rá, nincs nála annyi pénz, mint amennyit a gép mutat.

Egyébként a kijelentés viccnek nem volt rossz, hiszen a humor forrása a kimondott dolgok és valóság között feszülő ellentmondásban rejlik. Így, ha nem is felhőtlenül, de muszáj volt nevetni.

KAKUK GYÖRGY